

Crna Gora je sa više od 60 odsto učešća **obnovljivih izvora energije** na drugom mjestu zemalja Zapadnog Balkana, odmah poslije Albanije, pa ipak zabrinjava činjenica da 90 odsto ove energije dolazi iz hidroelektrana, kazala je Portalu RTCG Nataša Kovačević iz Međunarodne organizacije CEE bankwatch network.

Kovačević koja je koordinatorica za **Zapadni Balkan** u ovoj međunarodnoj organizaciji, komentarisala je za naš Portal podatke Eurostata iz posljednjeg javno dostupnog izvještaja iz marta 2023. godine, koji ukazuju da su Albanija, Crna Gora i Bosna i Hercegovina u proizvodnji struje iz zelenih izvora energije premašile prosjek EU (37,5 odsto).

Eurostat prikazuje da Crna Gora ima **61,5 odsto obnovljivih izvora** u proizvodnji energije. Na prvom mjestu je Albanija, na posljednjem Kosovo.

“Pretjerana zavisnost o jednom izvoru energije je u periodu od 2019-2022 usljed ekstremnih suša, dovela do nestašice i rasta troškova za kupovinu uvozne energije. Crna Gora treba hitnu **diverzifikaciju** energetske izvora, a posebno ka brzim i isplativim tehnologijama poput fotonaponskih i solarno termalnih elektrana, čiji projektovani udio u proizvodnji za 2023. godinu nažalost iznosi svega 1.4 odsto” ukazuje Kovačević.

Ove projekte smatra, moraju pratiti hitna ulaganja u distributivne mreže i mjere energetske efikasnosti.

“Iako se ne zalažemo za izgradnju više hidroenergije u regionu i Crnoj Gori, kako zbog klimatske krize u kojoj živimo tako i sve ugroženijeg stanja biodiverziteta, postojeće zalihe hidroenergije se mogu koristiti za balansiranje solarnih i vjetroelektrana, gdje treba planirati i razvoj zajedničkog tržišta, poput Kosova i Albanije koje su veoma zavisne od hidroenergije”, ističe Kovačević.

Energetski intenzitet po jedinici BDP-a u regionu je do četiri puta veći od prosjeka EU, što je sa jedne strane nedostatak, ali takođe znači da postoji značajan potencijal za uštedu energije u sektoru toplinske i električne energije.

“Crna Gora ima gotovo **500GWh** gubitaka u transmisionim i distributivnim mrežama, što je gotovo četvrtina ukupno proizvedene energije iz obnovljivih izvora u Crnoj Gori. Utrošak toplotne energije je duplo veći nego u zemljama EU, zbog čega je potrebno sprovesti moderne, čiste i efikasne mreže daljinskog grijanja, programe subvencioniranja efikasnih tehnologija poput toplotnih pumpi, kao i bolju izolaciju stambenih objekata”, predlaže Kovačević.

Naša sagovornica je govoreći o tome u kojoj mjeri je energetska kriza uticala na proces **zelene tranzicije** na Zapadnom Balkanu, kazala da je kriza sigurno odvratila vlade od zelene tranzicije u kratkom roku uključujući i vlasti u Crnoj Gori.

“Jer se trude da osiguraju stabilno snabdijevanje električnom energijom, ali je kriza takođe

pokazala da nema alternative za nastavak tranzicije, budući da su elektrane na uglj u regionu sve manje pouzdane, proizvodnja hidroenergije uveliko varira zavisno od padavina, a zamke zavisnosti o gasu jasnije su nego ikada prije. Postoje jasni znakovi rasta u solarnom sektoru u cijelom regionu, zbog čega Crna Gora mora da odblokira procese za početak instalacije prvih solarnih polja. Tako je projekat Briska gora (262MW) blokiran još od 2018 godine kao i brojni drugi projekti sa predatih više od 3000 zahtjeva nadležnim institucijama”, podsjetila je Kovačević.

Navodi da trenutno postoji pritisak na izgradnju gasne infrastrukture u Crnoj Gori i regionu, što je, kaže Kovačević još jedna skupa distrakcija od onoga što bi trebalo da budu prioritetne investicije - solarna energija (termalna i fotonaponska), vjetar, izolacija zgrada, popravljjanje distributivnih mreža i široko angažovanje toplotnih pumpi.

“Upravo su ovo projekti za koje bi trebalo da se počnu koristiti sredstva kako iz energetskeg kriznog fonda (30 miliona eura koje je dodijelila EU) kao i ostala sredstva iz Investicionog okivra za Zapadni Balkan (WBIF) uz bankarske pozajmice”, kazala je Kovačević.

Sve zemlje u regionu uključujući Crnu Goru, kaže ona, moraju izraditi nacrt nacionalnih i energetskih klimatskih planova do juna ove godine.

“Koji bi trebao pružiti ažuriranu sliku očekivane potražnje i opcija ponude. Ali ovi planovi su u većini slučajeva odlagani godinama. Međutim, grubo govoreći, kombinacija [solarne energije](#), vjetra i postojeće hidroenergije, u kombinaciji s ambicioznim mjerama energetske efikasnosti, trebala bi pružiti čvrstu osnovu”, ističe Kovačević.

Zaključuje da mreže daljinskog grejanja predstavljaju poseban izazov, ali u zavisnosti od njihove lokacije, mogu da koriste različite izvore uključujući geotermalne, solarne, termalne sa skladištenjem toplote, preostale toplote iz industrije, i tako dalje.

Izvor: RTCG